

19/
3

MAUROIS'

amerikanska historia

ANDRÉ MAUROIS:
Förenata staternas historia.
Bonniers. Pris 28: 50.

UNDER SIN landsflykt i USA skrev André Maurois en amerikansk historia, som utkom redan år 1943, men som sedan utvidgats med några sidor om Amerikas insatser under kriget. Boken har samma förtjänster och svagheter som Maurois' tidigare historiska arbeten. Den är elegant skriven, livfull, klar och byggd på respektabla studier. Som en introduktion är den därför i hög grad lockande. Men Maurois skattar väl mycket åt både det konventionella och det pittoreska; hans behagligt lättflytande skildring ger sällan någon föreställning om problem och mera invecklade sammanhang, och den rent politiska historien ställs, trots aktningvärd försök till utblickar på andra områden, alltför mycket i förgrunden. Så litet känd som USA:s historia är i Sverige och så försummad som den länge varit i skol- och universitetsundervisningen, har Maurois' arbete likväl — jämte andra på svenska publicerade översiktsböcker i ämnet — en viktig uppgift att fylla.

På ett par punkter skall jag ge belägg för de kritiska reflexionerna. Bakgrunden till inbördeskriget — ett av de mest energiskt diskuterade kapitlen i USA:s historia — är ganska ytligt behandlad. Maurois synes ha motvilja mot alla siffermässiga redogörelser, och bristen på sådana uppgifter leder i detta sammanhang till att varken de politiska eller de ekonomiska eller de kulturella motsättningarna mellan norr och söder omkring 1860 blir klarlagda. I framställningen av Söderns sociala struktur skiljes — i anslutning till ett uttrycks-

TO BE SOLD on board the
Ship *Bance-Island*, on Tuesday the 6th
of May next, at *Ashley-Ferry*; a choice
cargo of about 250 fine healthy

NEGROES,
just arrived from the
Windward & Rice Coast.
—The utmost care has
already been taken, and
shall be continued, to keep them free from
the least danger of being infected with the
SMALL-POX, no boat having been on
board, and all other communication with
people from *Charler-Town* prevented.
Aubin, Laurent, & Appleby.

N. B. Full one Half of the above Negroes have had the
SMALL-POX in their own Country.

"Cirka 250 prima, friska neger just inkomna." Annons från omkr. 1760.

sätt som för årtionden sedan är övergivet i vetenskapliga arbeten — blott mellan godsägare och "fattiga vita"; de senare kännetecknas av att de endast "ägde en till tre slavar (eller ingen alls)". Maurois tycks alltså inte ha klart för sig att redan innehavet av en enda slav var ett tecken på visst välstånd, att blott var tredje eller fjärde familj ägde slavar och att uttrycket "fattiga vita" (poor white) närmast begagnades om de ekonomiskt och kulturellt lägst ställda utanför den begränsade gruppen av slavägare.

Även framställningen av rekonstruktionsperioden efter inbördeskriget lider av liknande svagheter. I det hela tycks Maurois utan kritik godta den

"sydstatsvänliga" ståndpunkt som under senare år särskilt skickligt framlagts av Claude Bowers, och han beskriver de "radikala" republikaner vilka under detta skede styrde unionen såsom skurkar eller fanatiker. Den utomordentligt livliga vetenskapliga debatt som även på detta område pågår är Maurois synbarligen främmande för, även om han nämner några viktiga inlägg i sin litteraturförteckning. — Ett annat exempel på bristande hänsynstagande till nyare forskning är det förbehållslösa accepterandet av Turners gamla tes, enligt vilken "gränstrakterna försvinnande" på 1890-talet bildar epok i USA:s historia; denna tes har av en rad författare angräps och kan nu inte rimligen framföras utan stora reservationer.

Översättningen av Maurois' bok, utförd av fru Elsa Thulin, är ett kapitel för sig. Språket är i det hela lättillgängligt, men de rena felan är så grova och så pass talrika att kritik är påkallad. Lincolns Gettysburgtal är tydligen översatt från franskan. De berömda orden "government of the people, by the people, for the people" försämrats genom det franska återgivandet "gouvernement du peuple, par le peuple, pour le peuple" och blir i den svenska översättningen från franska än sämre — "folkets regering genom folket för folket". Tiden

omkring 1870—1880 har av Mark Twain kallats "den förgyllda tidsåldern", och Maurois upptar uttrycket (l'âge doré). Då uttrycket översätts med "guldåldern" bortfaller den ironiska klang som är det väsentliga. Maurois skriver: "Mark Twain nomma cette époque: l'âge doré. Ce n'était plus l'âge d'or de Jefferson." På svenska blir detta alltså: "Mark Twain kallade detta skede: guldåldern. Det var inte längre Jeffersons guldålder."

Ibland har översättarinnan gjort betänkliga sakliga tillägg. I den franska texten omtalas att de republikanska politikererna Hayes och Theodore Roosevelt kom i strid med partiets organisation i staten New York (s. 426 och 451). I den svenska översättningen blir sammanhanget totalt förvridd genom påståendet att de råkade i konflikt med Tammany Hall, den demokratiska "maskinen" i staten New York (s. 448 och 474). Här har fru Thulin gjort så stora sakliga ändringar vid översättningen att redogörelsen måste bli oförståelig för en icke informerad läsare. Arbetarorganisationen "Industrial workers of the world" (I. W. W.) kallas av Maurois felaktigt "Independent workers of the world" (s. 503); detta fel förvärras i hög grad genom att översättarinnan utan något stöd i den franska texten betecknar I. W. W. som "Arbetarinternatio-

nalen" (s. 526). En rad liknande fel skulle kunna dras fram, trots att anmälaren endast jämfört texterna i sådana fall då den svenska texten varit uppenbart bristfällig.

Herbert Tingsten